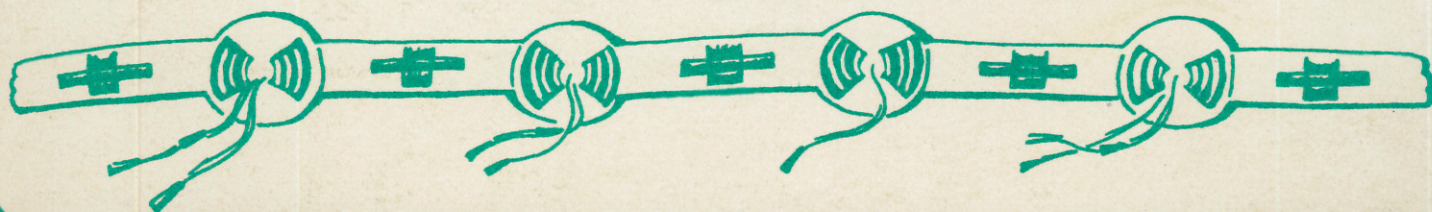
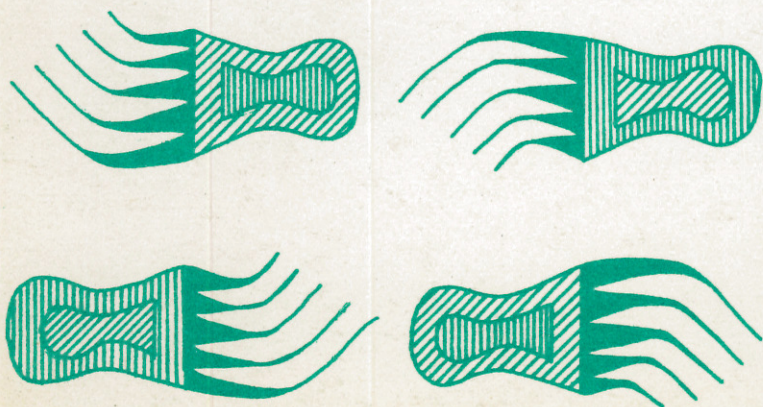
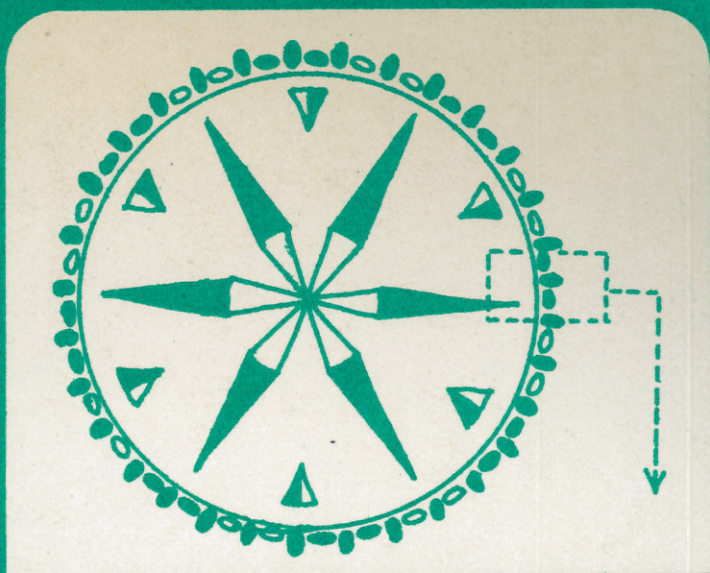

390
N21

NAGY IMRE

INDIÁNOK

• kaptár •

390
v21

Ha

22. 339

Nagy Imre:
INDIÁNOK

Sorozatszerkesztő:
FÉNYI TIBOR

• kaptár •

NAGY IMRE

INDIÁNOK

Az észak-amerikai Nagy Síkság harcosai

MÚZSAK KÖZMŰVELŐDÉSI KIADÓ
BUDAPEST

Készült az Országos Közművelődési Tanács támogatásával,
a Népművelési Intézet gondozásában.

Sorozatborító: BAK IMRE

Lektorálta: KERESZTY ZSUZSA

Rajzolta: NAGY IMRE

2. kiadás

ISBN 963 563 095 6

Műzsák Közművelődési Kiadó, Budapest
Felelős kiadó: Nemes Iván igazgató
Megjelent: 22,6 A/5 ív terjedelemben
9715/83.
Készült a Műzsák Közművelődési Kiadó nyomdájában

Tartalom

ELŐSZÓ 7

AZ ÚT, AMELYEN ANYÁID IS JÁRTAK 8

HÍRES HARCOS LESZEL 12

A BÖLÉNY ÉS A LÓ 18

LAKÓHELY ÉS KÖLTÖZKÖDÉS 21

AZ ÖLTÖZETEK 40

FEGYVEREK, ESZKÖZÖK 83

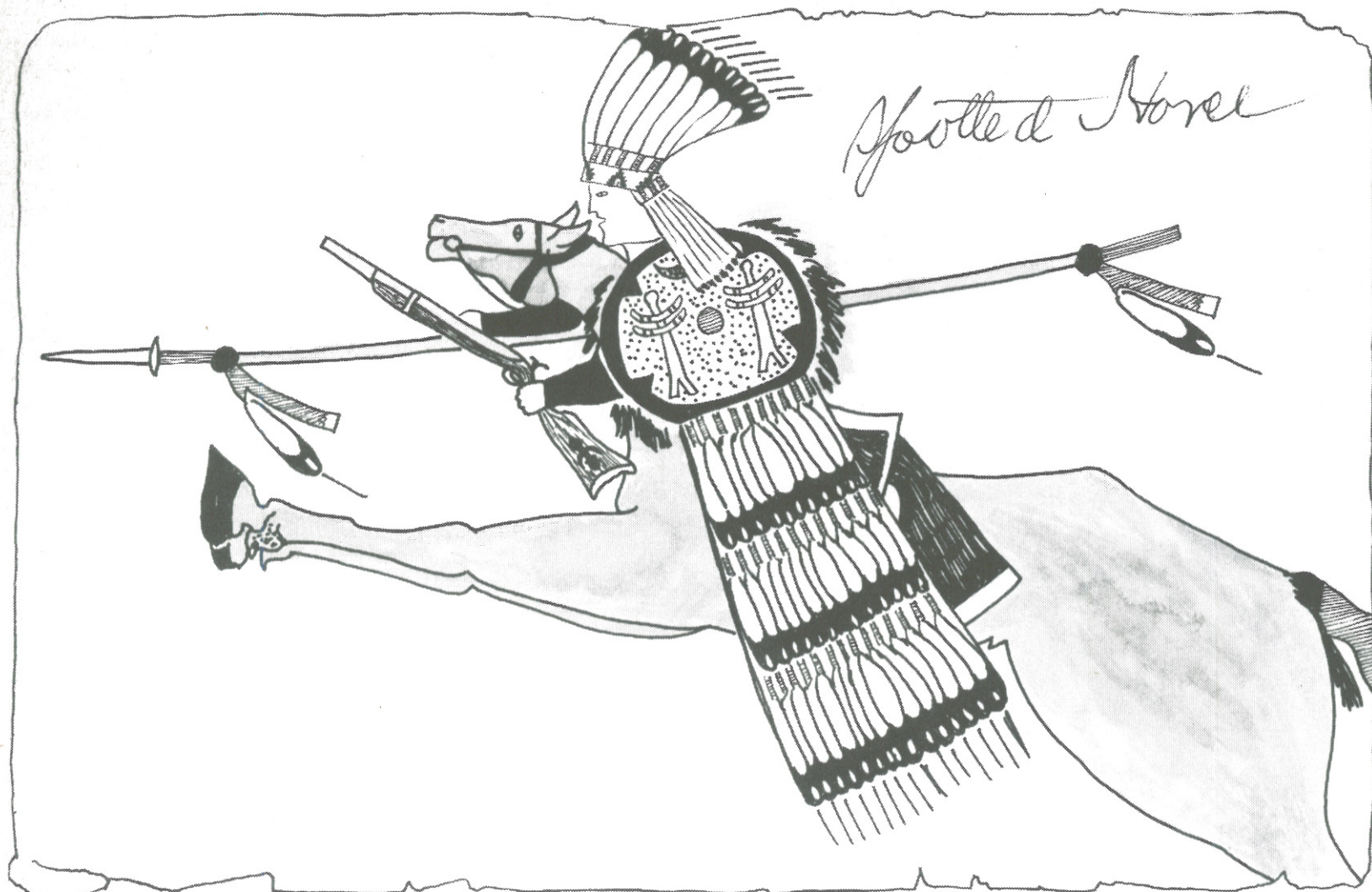

JÁTEKOK 108

AZ INDIÁN JELBESZÉD 117

Gyermekkorunk kedves játéka az indiánosdi. Karl May, Cooper regényeinek hatása alatt járjuk a „vadászmezőket” képzeletbeli apacs vagy szíu főnökökként, hajunkban galamb meg varjútollakkal, de magukról az indiánokról, életükről, szokásaikról csak közhelyeket ismerünk. Világfelfogásukról alkotott képünket a felismerhetetlenségig elrajzolta és túlszínezte a hamis indiánromantika. Szükséges hát e kép mögé tekintenünk.

Az indián a köztudatban azokat a törzseket jelenti, amelyek a múlt század második felében dicsőséges vagy dicstelen csatákat vívtak az észak-amerikai Nagy Síkságon a terjeszkedő fehér civilizáció ellen. Elkeseredett, mindenre elszánt küzdelem volt ez, kimenetele az indiánok számára sem lehetett kétséges. 1890-ben a Wounded Knee falu mellett gyorstüzelő ágyúkkal lemészárolták a szíukat, ezzel megtört a hajdan büszke és szabad síksági indiánok fegyveres ellenállása.

Kultúrájuk a fehér ember megjelenését követően, a ló és a tűzfegyverek elterjedésével született. Alig száz év alatt felvirágzott, kiteljesedett, majd összeomlott a fehér civilizáció lába előtt, amely életre segítette. De ez az évszázadnyi virágzás megérdemel minden figyelmet.

Máshol is próbáltak indián törzsek ellenállni, de sehol nem övezi annyi legenda a harcokat, mint a Síkságon. Voltak titkos társaságok más

törzsekben is, de sehol olyan különlegesek, mint itt. Más törzsek is tisztelték a Szelet, a Mennydörgést, a Napot, Holdat, de olyan fontosságot sehol nem nyertek, mint a síksági indiánok mitológiájában. Másutt is hittek a látomásokban, de sehol nem tulajdonítottak nekik akkora jelentőséget, nem keresték annyira a víziókat, mint itt. Máshol is éltek indiánok, akik díszítőművészetükben gyöngyöt használtak, de nem jutottak ebben olyan magas fokra, mint a síkságiak.

Mi teszi hát az indiánt indiánná? A tipi, a tolldísz, a rojtos bőrruha? Erre a kérdésre George Horse Capture, egy ma élő atszina indián így válaszolt: „Ez egyfajta életmód és lelkiállapot.”

Tárgyakkal, ruhákkal, játékokkal ismerkedhet meg az, aki belelápaz ebbe a könyvbe, de túl ezek bemutatásán, megpróbáltam érzékelteni azt a gondolkodásmódot is, mely az indiánnak mind a mai napig sajátja.

Teljességre természetesen nem törekedhettem, a témának angol nyelven könyvtárnyi szakirodalma van, de az érdeklődők, szakkörvezetők, napközis tanárok, játszóházak foglalkozás-vezetői, s mindenki, aki a gyerekek nemes játékaiban hajlandó részt venni, így is haszonnal forgathatja.

Mindenki jelbeszédet használ, amikor igenlően bólint, vagy tagadólag rázza a fejét. Bizonyos formában a Föld minden részén használják, de legnagyobb tökélyre a síksági törzsek vitték. Ott, ahol húsz-harminc, egymás nyelvét egyáltalán nem értő nép élt, szükségszerűen ki kellett alakulnia egy közös nyelvnek: a jelbeszédnek.

Fehér utazók már az 1530-as években hírt adtak arról, hogy a Nagy Síkság déli részén élő törzsek így cserélték ki gondolataikat.

Nagyon valószínű, hogy a bölényvadászat során alakult ki, amikor az egymástól nagyobb távolságra lévő vadászoknak kellett összehangolni tevékenységüket. A beszédnek e hangtalan eszköze alkalmasnak bizonyult arra is, hogy csata közben a harcosok „összebeszéljenek” és váratlan ellentámadással lepjék meg az ellenséget. A főnökök hamar felismerték, hogy tanácskozásokon jobban felkelti a figyelmet, mint az élő beszéd, mert a hallgatóság minden tagja arra kényszerül, hogy folyamatosan kövesse a „szónoklatot”.

A Nagy Síkság minden törzse használta, de ezen a területen kívül ismeretlen volt.

A jelbeszéd alapján véve cselekvések, minőségek és tulajdonságok utánzása, dolgok jellemzése aszerint, hogy milyen színűek, milyen alakúak, mit csinálnak. Könnyen megtanulható, mert logikus és alapvető „szavakat” tartalmaz. A jelek általában kifejezően tükrözik a gondolatokat. Szinte minden jelet jobb kézzel mutatnak. Nem annyira

szavakat, mint inkább gondolatokat tartalmaz, és minden egyes jel meghatározott jelentéssel bíró fogalmi egységként fogható fel, amikor bizonyos jelekkel együtt használják.

Az egymást egyenletes sebességgel és ritmikusan követő jeleket nagy, széles gesztusokkal adták elő. A gyakorlott jelbeszélő az élőbeszédnél háromszor gyorsabban tudott gondolatokat átadni partnerének.

Abban az időben, amikor a jelbeszédet a Nagy Síkság törzsei még általánosan használták, ugyanazt a fogalmat gyakran más és más módon fejezték ki a különböző törzsek tagjai. Ilyenkor hosszas pantomim-előadással kellett „körülírniuk”, mit akarnak kifejezni. Minden egyes jelbeszélőnek, bizonyos fokig, sajátos stílusa volt, aki saját ötleteivel is gazdagította a társaitól átvett és megtanult gesztusokat. Ebben az időben bár gyakran használták, mégis állandóan változott. A legmindennaposabb és leggyakrabban használt jelek azonban nemzedékek során is változatlanok maradtak.

Olyan szemléletes volt, hogy a prémvadászok is átvették, és az indiánokkal folytatott kereskedelem alapvető nyelve lett.

Az egyes törzsekre alkalmazott jelek az illető népek egy-egy jellemző tulajdonságát tükrözték, így például a varjakat jellegzetes „pompadur”-frizurájukkal, a cheyenneket nyílvesszőik sávos tollazásával, a lakotákat torokvágó szokásukkal jelölték. A fehér emberre használt gesztus a kalap karimájára utalt.

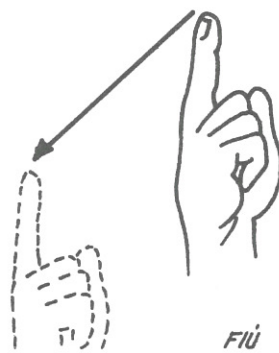

FÉREI

NŐ

FIÚ

FŐNÖK

APA

ANYA

TESTVÉR

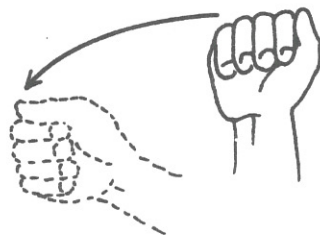
BARÁT

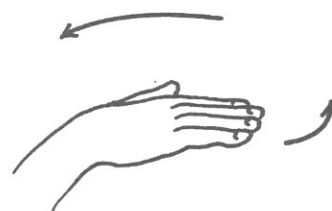
ÉN

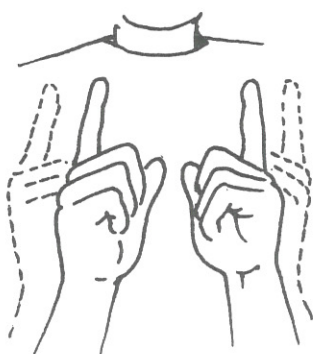
TE, Ő

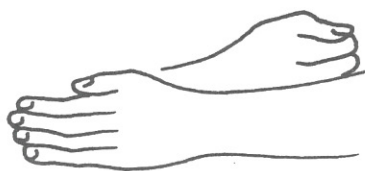
ENYÉM vagy TULAJDON

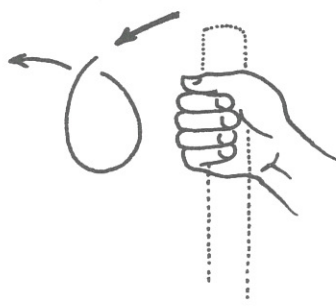
MIND, MINDANNYIAN

NÉP, EMBEREK

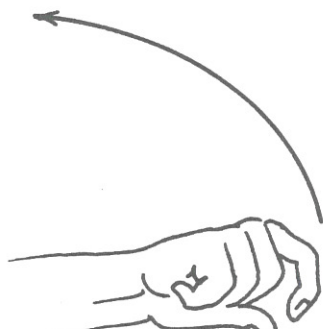
CSECSEMŐ

ÖREGEMBER

EGYEDÜL

NAPFELKELTE

NAPNYUGTA

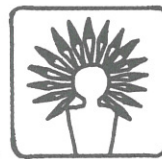
TIPI

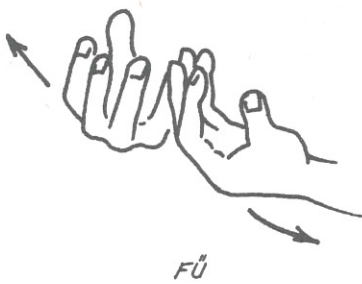
HÁZ

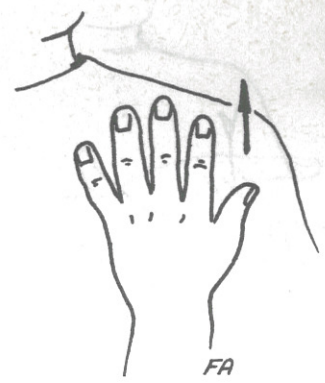
Néhány jel az indián jelbeszédben

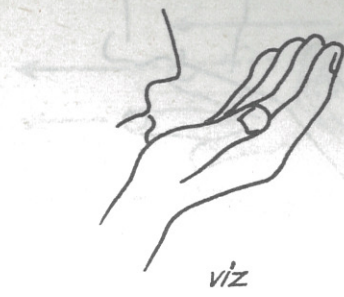

FŰ

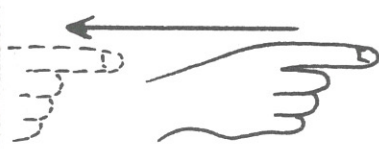
FA

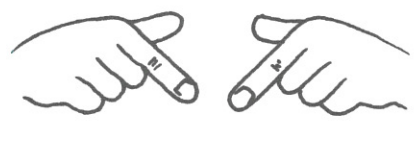
VÍZ

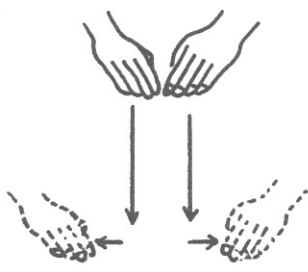
TŰZ

FOLYÓ

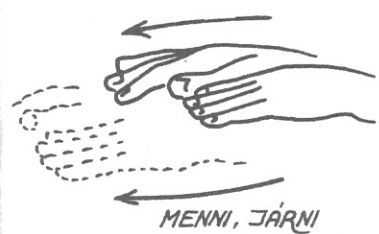
TÓ

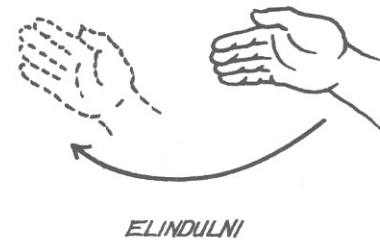
A FÖLD

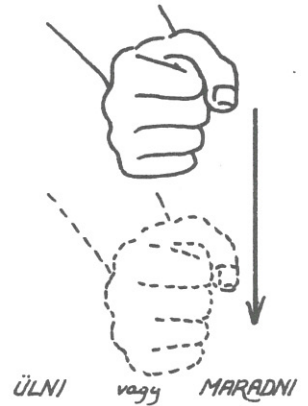
FELHŐ vagy ÉGBOLT

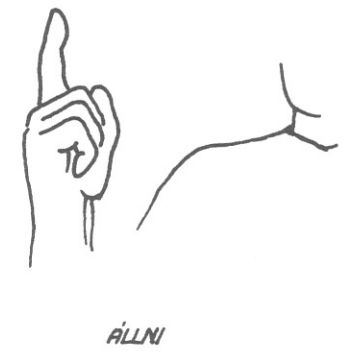
MENNI, JÁRNI

ELINDULNI

ÜLNI vagy MARADNI

ÁLLNI

IDEÉRNI

ODAÉRNI

LÁTNI

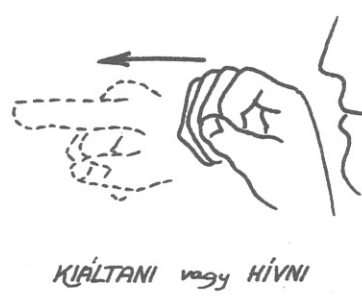
HALLANI

BESZÉLNI

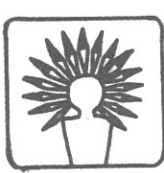
ÉNEKELNI

KIÁLTANI vagy HÍVNI

MOND EL NEKEM!

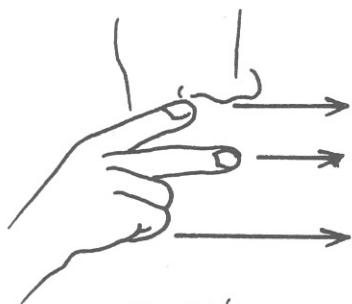

Néhány jel az indián jelbeszédben

IGAZSÁG

HAZUGSÁG

GONDOLNI

ÉRTENI vagy TUDNI

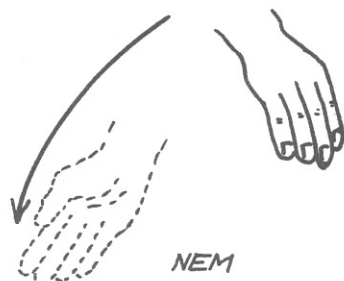
GYALÁZKODNI

HALLGATNI

IGEN

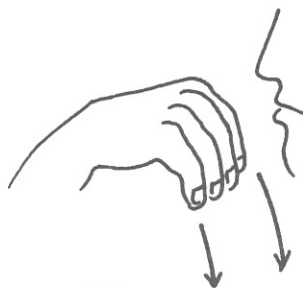
NEM

JÓ

ROSSZ

ENNI

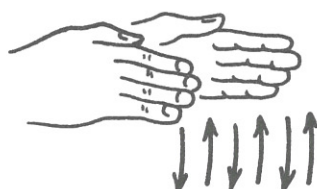
INNI

ADNI

ELVENNI

DOLGOZNI

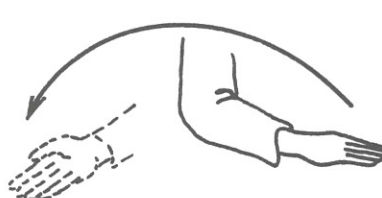
KÉRDEZNI

ELLENTÉTES

EGYÜTTES, KÖZÖS

MÁSİK

KÖSZÖNÖM

Néhány jel az indián jelbeszédben

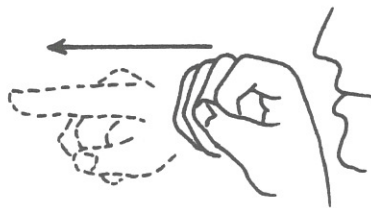
Hogy hívnak ?

KÉRDEZNI

TE

HÍVNI

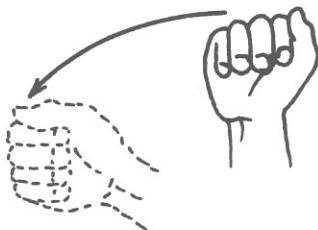
Hol laksz ?

KÉRDEZNI

TE

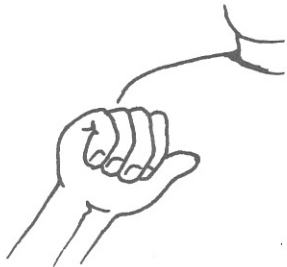

TULAJDON

HÁZ

Itt lakom.

ÉN

HÁZ

MARADNI

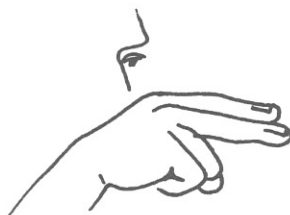
Régóta nem láttalak .

HOSSZÚ IDEJE

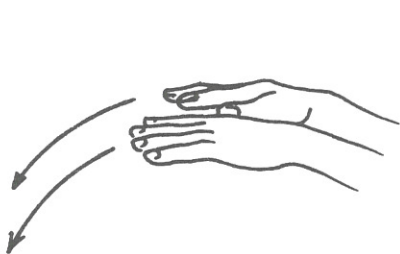
ÉN

LÁTNI

NEM

SZÍNKULCS A FESTÉSEK ÉS HIMZÉSEK RAJZAIHOZ

fekete

sötétkék

középkék

világoskék

sárga

sötétzöld

világoszöld

vörös

rózsaszín

fehér

Gyermekkorunk kedves játéka az indiánosdi. Karl May, Cooper regényeinek hatása alatt járjuk a "vadászmezőket" képzeletbeli apacs vagy sziú főnökökként, hajunkban galamb- meg varjútollakkal, de magukról az indiánokról, életükről, szokásaikról csak közhelyeket ismerünk. Világfelfogásukról alkotott képünket a felismerhetetlenségig elrajzolta és túlszínezte a hamis indiánromantika. Szükséges hát e kép mögé tekintenünk.

Tárgyakkal, ruhákkal, játékokkal ismerkedhet meg az, aki belelapoz ebbe a könyvbe. De túl ezek bemutatásán a szerző érzékelteti azt a gondolkodásmódot is, mely mind a mai napig sajátja az indiánoknak. Így e könyvet haszonnal forgathatják mindazok is, akik a gyerekek nemes játékaiban hajlandók részt venni.

